

شورای سیاست‌گذاری حوزه های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

معاونت پژوهش

استان تهران شهر تهران مدرسه علمیه تخصصی حضرت

قاسم بن الحسن (علیهما السلام)

عنوان

**بررسی تطبیقی رابطه رحمت الهی و
خلود در عذاب مشرکین از دیدگاه
فیض کاشانی و استاد جواد آملی**

استاد راهنما

سرکار خانم دکتر فاطمه رضانی

نگارنده

محبوبه مه آبادی آشتیانی

سال تدوین

۱۴۰۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرکز مدیریت
فرآیندهای علمیّه
خواهران

تصویر صورت جلسه دفاع

مرکز مدیریت حوزه‌های علمی خواران

تحمیدیه

شکر پروردگار عالمیان را که بر ما منت نهاد و قطره‌ای از علم بی‌کران خویش را نمایان نمود؛ تا در سایه‌ی علوم الهی، به کمال انسانی دست یابیم و در مسیر سعادت و رستگاری قدم نهیم. حمد مخصوص خود را پیش‌کش بارگاه الهی که از سر لطف خود، کتابی فرو فرستاد و راهنمایی مبعوث نمود تا در مسیر دین‌داری و بندگی، با عنایت به کلام ایشان، راه بپوییم و از مسیر حق منحرف نشویم. از پروردگار خویش تمنا دارم توفیق کسب علوم دینی و قدم در مسیر اهل بیت (علیهم السلام) را نصیب ما بفرماید.

مدیریت حوزه‌های علمیه خواران

تقدیم

پژوهش حاضر را به ساحت مقدس حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، مبین قرآن که غایب از نظرهاست، تقدیم می‌نمایم. او که لحظه‌ای از حال شیعیانش غافل نیست و واسطه افاضه نعمت ایمان و علم است.

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خوارهران

۳۱. _____، حدیث جنود عقل و جهل، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۶۳ش
۳۲. _____، صحیفه امام، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۶۸ش
۳۳. _____، تعلیقات علی شرح فصوص الحکم و مصباح الانس، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۴۰۱ش
۳۴. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات فی غریب القرآن، بیروت، دارالعلم الدارالشامیه، ۱۴۱۲ق
۳۵. زبیدی، مرتضی، تاج العروس فی جواهر القاموس، کویت، ۱۳۸۵ق
۳۶. شبیری، محمدجواد، چهار مقاله، قم: کنگره جهانی هزاره شیخ مفید، ۱۳۷۲ش.
۳۷. _____، «مصادر الشیخ الطوسی فی کتابه تهذیب الاحکام»، در مجله علوم الحدیث، سال ۳، ش ۶.
۳۸. شهرستانی، سید صالح، «نسخه های خطی مؤلفات شیخ طوسی در کتابخانه ملی ملک»، در یادنامه شیخ طوسی، ج ۱، مشهد، دانشگاه مشهد، ۱۳۴۸ش.
۳۹. شهید اول، محمد بن مکی، الدروس الشرعیة فی فقه الامامیه، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۴۱۲-۱۴۱۴ق.
۴۰. شانظری، جعفر، تحلیل عقلی جاودانگی در دوزخ از منظر ملاصدرا و علامه طباطبائی، فصل نامه علمی پژوهشی انجمن معارف اسلامی، شماره دوم، ۱۳۸۵ ش.
۴۱. سیدمرتضی، شرح جمل العلم و العمل، مصحح یعقوب جعفری مراغی، قم، ۱۴۱۹ق.
۴۲. _____، الفصول المختارة، مصحح سیدعلی میرشریفی، بیروت: دارالمفید، ۱۴۱۴/۱۹۹۳م.
۴۳. _____، المحجة البیضا، فیض کاشانی، قم: مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۱۷ق.
۴۴. طوسی، محمدبن حسن، الاستبصار فیما اختلف من الاخبار، تحقیق و تصحیح حسن موسوی خراسان، چاپ اول، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۹۰ق.
۴۵. _____، التبیان فی تفسیر القرآن، تصحیح احمد حبیب عاملی، بیروت: دار احیاء التراث العربی، بی تا.

۴۶. _____، تهذيب الاحكام، نجف، چاپ حسن موسوی خراسان، ۱۳۷۸-۱۳۸۲ق.
۴۷. _____، الجمل و العقود في العبادات، مشهد: چاپ محمد واعظزاده خراسانی، ۱۳۴۷ش.
۴۸. _____، كتاب تمهيد الاصول في علم الكلام، م. صحيح عبدالحسين م. شكوه الديني، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۲.
۴۹. _____، العدة في اصول الفقه، تحقيق و تصحيح محمدرضا انصاري قمی، قم: ستاره، ۱۳۷۶ش.
۵۰. _____، كتاب الخلاف، قم، ۱۴۰۷-۱۴۱۷ق.
۵۱. _____، المبسوط في فقه الامامية، تحقيق و تصحيح محمدتقی كشفى، چاپ سوم، تهران: المكتبة المرتضوية لإحياء الآثار الجعفرية، ۱۳۸۷ق.
۵۲. _____، النهاية في مجرد الفقه و الفتاوى، بيروت: دار الكتب العربية، ۱۳۹۰ق.
۵۳. _____، الاقتصاد الهادي الى طريق الرشاد، قم، ۱۴۰۰ق.
۵۴. صفره، حسين، «كتابشناسی جوامع حدیثی چهارگانه شیعه»، علوم حدیث، شماره ۳۲، تابستان ۱۳۸۳ش.
۵۵. طباطبائی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۲۰، قم: اسماعیلیان، ۱۳۷۱ش.
۵۶. _____، ترجمه تفسیر المیزان، سید محمدباقر موسوی همدانی، ج ۲۰، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۴ش.
۵۷. _____، انسان از آغاز تا انجام، صاق لاریجانی آملی، تهران: الزهراء، ۱۳۷۹ش.
۵۸. طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الاخلاق، قم: چاپ علاء آل جعفر، ۱۴۱۶ق.
۵۹. طریحی، فخرالدین، مجمع البحرين، فرهنگ لغات، نشر نرتضوی، ۱۳۷۵ش.
۶۰. عابدی، احمد، «شیوه شیخ طوسی در تهذيب الاحكام»، در آینه پژوهش، سال ۹، ش ۱.
۶۱. فخرالمحققین حلی، محمد بن حسن، إيضاح الفوائد فی شرح اشکالات القواعد، قم: چاپ حسین موسوی کرمانی و دیگران، ۱۳۸۷-۱۳۸۹ق.

۶۲. فیض کاشانی، محسن، کتاب الوافی، اصفهان، چاپ ضیاءالدين علامه اصفهانی، ۱۳۶۵-۱۳۷۴ ش.
۶۳. _____، انوارالحکمة، قم: بيدار، ۱۴۲۵ق.
۶۴. _____، تفسير الصافی، تهران: مکتبه الصدر، ۱۴۱۵ق.
۶۵. _____، الأصفی فی تفسير القرآن، مصحح محمدرضا نعمتی، قم: مکتبه الاعلام الاسلامی، ۱۴۱۸ق.
۶۶. _____، علم اليقين فی اصول الدين، مصحح محسن بيدارفر، قم: انتشارات بيدار، ۱۴۱۸ق.
۶۷. _____، نوادر الاخبار، مصحح مهدي انصاری قمی: تهران، ۱۳۷۱.
۶۸. _____، المعارف، تهران: مدرسه عالی شهيد مطهری، ۱۳۸۷.
۶۹. _____، الوافی، اصفهان، مکتبه الامام اميرالمؤمنين علی (عليه السلام)، ۱۴۰۶ق.
۷۰. صدوق، الاعتقادات، قم: چاپ عصام عبدالسيد، ۱۴۱۴ق.
۷۱. _____، التوحيد، قم: چاپ هاشم حسینی طهرانی، ۱۳۵۷ ش.
۷۲. _____، کتاب الخصال، قم: چاپ علی اکبر غفاری، ۱۳۶۳ ش.
۷۳. _____، معانی الاخبار، قم: چاپ علی اکبر غفاری، ۱۳۶۱ ش.
۷۴. _____، علل الشرائع، مصحح سيدمحمد صادق بحر العلوم، نجف ۱۳۸۵/۱۹۶۶م.
۷۵. مفید، محمدبن نعمان، اوائل المقالات، بیروت ۱۴۱۴/۱۹۹۳م.
۷۶. فراهیدی، خليل بن احمد، کتاب العين، مصحح مهدي مخزومی و ابراهيم سامرائی، قم: دارالهجرة، ۱۴۰۹ق.
۷۷. قاضی عبدالجبار، شرح الاصول الخمسة، مصحح عبدالکريم عثمان، مکتبه وهبه، ۱۴۰۸ق/۱۹۸۸م.
۷۸. قدردان قراملکی، محمد حسن، قم: دفتر تبليغات اسلامي، ۱۳۷۷ ش.
۷۹. قرنوی، صدر الدين، الفکوک، ترجمه محمد خواجهوی، تهران، ۱۳۷۱ش

۸۰. قیصری، شرح فصوص الحکم ابن عربی، ترجمه محمد خواجه‌ای، ۱۳۹۳ش
۸۱. کاشانی، عبدالرزاق، شرح فصوص، تهران، انجمن آثار مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۴
۸۲. طهرانی، سید محمدحسین، معادشناسی، ج ۱۰، بی‌جا، بی‌تا.
۸۳. صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، الحکمه المتعالیه با حاشیه علامه طباطبایی، جلد ۷، بیروت: دار احیاء التراث العربی، بی‌تا.
۸۴. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، تهران، ۱۳۸۰ش.
۸۵. _____، ملاذ الاخیار فی فهم تهذیب الاخبار، تحقیق مهدی رجائی، قم: کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، ۱۴۰۶-۱۴۰۷ق.
۸۶. مجلسی، حیدرعلی، رساله انساب خاندان مجلسی، تهران: چاپ علی دوانی، ۱۳۷۰ش.
۸۷. نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، قم، مؤسسه آل‌البیت، ۱۴۰۸ق
۸۸. محقق حلّی، جعفر بن حسن، المعتمد فی شرح المختصر، قم، ۱۳۶۴ش.
۸۹. مصطفوی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، تهران، وزارت ارشاد اسلامی، ۱۴۱۶ق
۹۰. مکارم شیرازی، ناصر، پیام قرآن، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۴ش
۹۱. نوری، میرزا حسین، خاتمه مستدرک الوسائل، قم: مؤسسه آل‌البیت(ع)، ۱۴۱۵-۱۴۲۰ق

مقالات

۹۲. میری رمی، محمد مهدی؛ موسوی، محمود؛ رنجبر؛ محمد؛ «بررسی انتقادی دیدگاه ابن عربی در ناسازگاری خلود در عذاب با صفت رحمت و عدل الی از منظر آیت الله جوادی آملی»، فصلنامه علمی پژوهشی انجمن کلام اسلامی حوزه، تابستان ۱۳۹۸
۹۳. خوشدل، مریم؛ رحمانی، زهرا؛ «نگره خلود کفار در عذاب بررسی نظرات فیض کاشانی و علامه طباطبایی»، نشریه آینه معرفت، دانشگاه شهید بهشتی، پاییز ۱۳۹۹
۹۴. ایزدی، جنان؛ صادقی، مجید؛ یوسفی، فاطمه؛ «خلود در عذاب جهنم از منظر ابن قیم و علامه طباطبایی»، الهیات تطبیقی (علمی پژوهشی)، پاییز و زمستان ۱۳۹۵

۹۵. خواجه پور، کمال؛ نقد نظریه عدم خلود در نیران با رویکردی به دیدگاه استاد جوادی آملی،

فصلنامه عیون، بهار و تابستان ۱۳۹۸

۹۶. ایازی، محمدعلی، «فیض کاشانی و مبانی و روش‌های تفسیری او»، مرکز تحقیقات کامپیوتری

علوم اسلامی

۹۷. محمدعلی پور، یگانه؛ فهیم نیا، محمدحسین؛ منصوری، محمدهادی؛ «تحلیل مبنایی حقیقت

خلود در جهنم با تاکید بر دیدگاه علامه جوادی آملی»، فصلنامه اندیشه نوین دینی، بهار ۱۴۰۱

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران